

3. РИНКОВІ МЕХАНІЗМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

УДК 658:005.33

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТАКСОНОМІЧНИМ МЕТОДОМ

Коваль Л.В., асистент

НУ «Львівська політехніка»

Україна, 79000, м. Львів, вул. Степана Бандери, 12

liubomya.v.koval@lpnu.ua

Визначення основних перспектив розвитку підприємства тісно пов'язане з дослідженням його економічного потенціалу. Саме економічний потенціал є основою реалізації інтересів суб'єкта господарської діяльності та досягнення поставлених цілей, визначає конкурентоспроможність підприємства та його місце на ринку. Вимір економічного потенціалу підприємства є необхідним етапом стратегічного аналізу та управління. При цьому залишаються невизначеними проблеми оцінювання такої властивості економічного потенціалу підприємств, як якість, у взаємодії його складових та згідно з виділеними основними критеріями оцінки. Запропоновано охарактеризувати якість економічного потенціалу за допомогою визначення якості його структурних елементів, кожен з яких можна оцінити за допомогою показників, які характеризують стан та ефективність використання ресурсів суб'єкта господарювання та можливостей, здатностей і компетенцій, а також розглянуто особливості застосування методу таксономії у процесі дослідження економічного потенціалу машинобудівного підприємства. Об'єктом дослідження було обрано ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод», дані про господарську діяльність якого використані для проведення аналітичних розрахунків та оцінювання динаміки розвитку. Для відображення якості економічного потенціалу машинобудівного підприємства сформовано систему показників, які відображають характеристики усіх його складових. Проте проблема виміру якості потенціалу полягає в тому, що різновимірність показників не дозволяє звести отримані результати обчислення до інтегральної величини, значення ознак знаходяться в різних діапазонах. Це обмежує вибір інструментарію розрахунків. Для визначення рівня якості економічного потенціалу машинобудівного підприємства загалом та його елементів запропоновано використати таксономічний метод аналізу, завданням якого є проведення оцінювання за допомогою виміру відстані до еталону. Перевагою цього методу є можливість визначення напряму та динаміки змін якості потенціалу. Використання таксономічного методу дозволило оцінити якість економічного потенціалу підприємства з допомогою одного коефіцієнта, а застосування вербально-числової шкали Харрінгтона – описати зміст отриманого числового значення.

Ключові слова: якість економічного потенціалу підприємства, ресурси, можливості, коефіцієнт таксономії.

ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ ТАКСОНОМИЧЕСКИМ МЕТОДОМ

Коваль Л.В., асистент

НУ «Львовская политехника»

Украина, 79000, г. Львов, ул. Степана Бандеры, 12

Определение основных перспектив развития предприятия тесно связано с исследованием его экономического потенциала. Именно экономический потенциал является основой реализации интересов субъекта хозяйственной деятельности и достижения поставленных целей, определяет конкурентоспособность предприятия и его место на рынке. Измерение экономического потенциала предприятия является необходимым этапом стратегического анализа и управления. При этом остаются нерешенными проблемы оценки такого свойства экономического потенциала предприятий как качество, во взаимодействии его составляющих и в соответствии выделенных основных критериев оценки. В статье предложено охарактеризовать качество экономического потенциала посредством определения качества его структурных элементов, каждый из которых можно оценить с помощью показателей, характеризующих состояние и эффективность использования ресурсов предприятия и возможностей, способностей и компетенций, а также рассмотрены особенности применения метода таксономии в процессе исследования экономического потенциала машиностроительного предприятия.

Объектом исследования было выбрано ПАО «Дрогобычский машиностроительный завод», данные о хозяйственной деятельности которого использованы для проведения аналитических расчетов и оценки динамики развития. Для отображения качества экономического потенциала машиностроительного предприятия сформирована система показателей, отражающих характеристики всех его составляющих. Однако проблема измерения качества потенциала заключается в том, что разное измерение показателей не позволяет свести полученные результаты вычисления в интегральной величины, значения признаков находятся в разных диапазонах. Это ограничивает выбор инструментария расчетов. Для определения уровня качества экономического потенциала машиностроительного предприятия в целом и его элементов предлагается использовать таксономический метод анализа, задачей которого является проведение оценки с помощью измерения расстояния до эталона. Преимуществом этого метода является возможность определения направления и динамики изменений качества потенциала. Использование таксономического метода позволило оценить качество экономического потенциала предприятия с помощью одного коэффициента, а применение вербально-числовой шкалы Харрингтона – описать содержание полученного числового значения.

Ключевые слова: качество экономического потенциала предприятия, ресурсы, возможности, коэффициент таксономии.

ASSESSMENT OF THE QUALITY OF THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE BY TAXONOMIC METHOD

Koval L.V., assistant professor

*Lviv Polytechnic National University
Ukraine, 79000, Lviv, Bandera str., 12*

Determining the main prospects for the development of the enterprise is closely connected with the study of its economic potential. It is the economic potential that is the basis for the realization of the interests of the subject of economic activity and the achievement of the set goals that determines the competitiveness of the enterprise and its place in the market. Measuring the economic potential of an enterprise is a necessary stage of strategic analysis and management. At the same time, the problems of assessing such a property of the economic potential of enterprises as quality, in the interaction of its components and in accordance with the identified main evaluation criteria, remain unresolved. In the article suggests to characterize the quality of economic potential by determining the quality of its structural elements, each of which can be estimated using indicators characterizing the state and efficiency of the use of enterprise resources, capabilities and competencies, and also specifies the application of the taxonomy method in the study of the economic potential of the machine-building enterprise. The object of the study was chosen to be PJSC «Drogobych Machine Building Plant», the data on economic activity of which were used to conduct analytical calculations and assess the dynamics of its development. To reflect the quality of the economic potential of the machine-building enterprise, a system of indicators has been developed that reflect the characteristics of all its components. However, the problem of measuring the quality of the potential lies in the fact that the multiplicity of the indicators does not allow to reduce the obtained results of the calculation to the integral value, and the values of the characteristics are in different ranges. This limits the choice of instrumentation calculations. To determine the level of quality of the economic potential of the machine-building enterprise as a whole and its elements, it is proposed to use a taxonomic method of analysis, the purpose of which is to conduct the evaluation by measuring the distance to the standard. The advantage of this method is the ability to determine the direction and dynamics changes of the quality of potential. Using the taxonomic method has allowed to assess the quality of the economic potential of the enterprise with one coefficient, and the use of the verbal-numerical scale of Harrington – to describe the content of the resulting numerical value.

Key words: quality of economic potential of the enterprise, resources, possibilities, coefficient of taxonomy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічний потенціал підприємства є комплексною категорією, що має складну структуру та тісний взаємозв'язок складових елементів, основні з яких – виробничий, трудовий, фінансовий, інноваційний та інформаційний потенціали. Також йому притаманні певні властивості, зокрема цілісність, унікальність, гомеостаз, а також якість. Потреби оцінки економічного потенціалу є різними, що виключає можливості вибору єдиної методики його оцінювання. Зважаючи на те, що економічний потенціал підприємства формується під впливом значної кількості факторів, які пов'язані між собою та залежні один від одного, складно оцінити цей вплив без використання спеціальних способів та прийомів.

Відомі різні підходи до оцінювання потенціалу підприємства, кожен з яких має свої переваги та недоліки, проте підхід оцінювання якості не запропонований. Метою оцінювання якості економічного потенціалу підприємства є визначення того, наскільки він відповідає встановленим вимогам, і на цій основі адаптувати його відповідно до потреб для

забезпечення конкурентоспроможності, виявлення резервів та запобігання ризикам діяльності. Тож проблематичним є вибір методу оцінювання якості економічного потенціалу підприємства, оскільки необхідно визначити певні вимоги до його якості і встановити відповідність поставленим вимогам.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання дослідження та оцінювання економічного потенціалу підприємств і його структурних елементів є об'єктом дослідження таких вчених, як В.М. Гриньова [1], О.Є. Кузьмін [2], Н.С. Краснокутська [3], О.Г. Мельник [2], І.П. Отенко [4], М.М. Салун [1] та ін. Водночас наукові погляди щодо потреб, підходів та методів оцінювання різні, спрямовані на кількісне вимірювання потенціалу підприємства з орієнтиром на цілі розвитку підприємства, на встановлення рівня розвитку підприємства для забезпечення прийняття управлінських рішень на основі проаналізованих інформаційних даних, залежать від сфери діяльності суб'єктів господарювання.

Однак залишаються невирішеними проблеми оцінювання такої властивості економічного потенціалу підприємств як якість, у взаємодії його складових та згідно з виділеними основних критеріями оцінки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є застосування таксономічного методу для оцінювання якості економічного потенціалу підприємства на прикладі машинобудівного підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Економічний потенціал підприємства розглядається як співвідношення ресурсів підприємства, як основи здійснення господарської діяльності і які використовуються для виробництва продукту, та можливостей, здатностей та компетенцій (далі – можливостей), як відповідних дій для забезпечення результату, адекватності та конструктиву діяльності, а також сприятливих обставин зовнішнього середовища. Значення цих двох критеріїв мають найбільшу перевагу перед усіма іншими, тому їх використання буде достатнім для формування відповідних висновків. «Якість економічного потенціалу підприємства» розглядається як сукупність взаємопов'язаних та взаємозумовлених параметрів і характеристик його основних елементів, рівень яких формується сучасними вимогами до економічного потенціалу підприємства, та які забезпечують ефективність функціонування, конкурентоспроможність та розвиток підприємства.

Враховуючи напрям дослідження, важливо, щоб обраний математичний апарат забезпечував повноту розкриття поставлених економічних завдань. Для вирішення завдання оцінювання якості економічного потенціалу запропоновано використовувати таксономічний метод, який, попри складність розрахунків, дає змогу отримати досить точні оцінки шляхом порівняння результатів діяльності досліджуваного об'єкта з визначеним еталоном. Цей метод дозволяє звести сукупність ознак до єдиного синтетичного показника [5, с. 140]. Складність та багатогранність потенціалу підприємства пов'язана з використанням системи різноманітних показників, які необхідно систематизувати та проаналізувати для прийняття управлінських рішень, що й зумовлює застосування методу таксономії [6, с. 419]. Зазвичай його використовують для порівняльного комплексного оцінювання, щоб визначеними конкурентну позицію аналізованого підприємства серед подібних йому в галузі та масштабах діяльності. Для цього порівнюються показники господарської діяльності підприємств з еталоном, яким є підприємство з вибірки порівняння, що характеризується найкращими показниками.

Оскільки потенціал підприємства формують ресурси та можливості під впливом зовнішніх факторів, насамперед важливо визначити його якість не в порівнянні з іншим, а як найкраще поєднання цих основних двох критеріїв загалі та по кожній зі складових. При цьому

вимогами, які виявляються до якості потенціалу, є ті параметри, яких може досягти підприємство, тобто найкращі показники діяльності за досліджуваний період. Українські підприємства не схильні до кардинальних змін господарської діяльності, тому ставити недосяжні вимоги до якості їхнього економічного потенціалу недоцільно. Отже, вимогами до якості є досяжні підприємством параметри, тобто найкращі показники попередніх періодів діяльності підприємства, які відображають реальні результати роботи, цілеспрямоване управління, ефективність використання наявних ресурсів, сильних внутрішніх сторін і сприятливих можливостей, що й приймається за еталон відповідності.

Як еталон нами запропоновано використовувати найкращі показники діяльності аналізованого підприємства за період дослідження, тобто максимальні значення показників-стимуляторів та мінімальні значення показників-дестимуляторів за період дослідження. Важливою умовою при цьому має бути забезпечення співвимірності показників, оскільки оціночними критеріями можуть бути показники з різними одиницями виміру. Для цього слід стандартизувати значення показників.

Для оцінювання потенціалу підприємства дослідники обирають показники, які відображають динаміку та рівень ефективності господарської діяльності. На думку автора, найкраще охарактеризувати якість економічного потенціалу підприємства можна за допомогою визначення якості його структурних елементів, кожен з яких можна оцінити за допомогою показників, які характеризують стан та ефективність використання ресурсів підприємства та можливостей, здатностей і компетенцій. Виходячи з аналізу літературних джерел, на підставі досліджень вчених [7, с. 170-173; 1, с. 50-60; 8, с. 212-214, 250-251; 4, с. 138-140, 183-195, ін.] сформовано систему показників. Для визначення якості економічного потенціалу підприємства необхідно врахувати і критерій можливостей. Для цього сформовано та розраховано показники оцінювання кожної складової за критеріями ресурси та можливості (табл. 1).

Таблиця 1 – Показники оцінювання якості економічного потенціалу

Складові економічного потенціалу підприємства	Критерії економічного потенціалу підприємства	Показники оцінювання
Виробничий потенціал	Ресурси	Фондоозброєність праці
		Фондовіддача
		Коефіцієнт зношеності (зносу) основних засобів
		Матеріаловіддача
		Частка матеріальних витрат у собівартості продукції
	Можливості	Відповідність виготовленого продукту стандартам якості, відповідність вимогам системи управління якістю продукції стосовно виробництва основних видів продукції
Трудовий потенціал	Ресурси	Середньорічний виробіток продукції на одного працівника
		Величина чистого прибутку на одного працівника
	Можливості	Відношення середньої заробітної плати працівників підприємства до рівня заробітної плати працівників промисловості
		Інтегральний коефіцієнт якості персоналу підприємства
Фінансовий потенціал	Ресурси	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів
		Коефіцієнт автономії
		Коефіцієнт загальної ліквідності
		Чиста рентабельність продажу продукції
		Чиста рентабельність активів

	Можливості	Коефіцієнт якості грошових потоків
		Коефіцієнт якості прибутку підприємства
Інформаційний потенціал	Ресурси	Середня тривалість обороту дебіторської заборгованості
		Середня тривалість обороту кредиторської заборгованості
		Частка витрат на збут в складі чистого доходу від реалізації продукції
	Можливості	Частка ринку
		Коефіцієнт комерційної репутації
Інноваційний потенціал	Ресурси	Частка витрат на інновації в загальній структурі витрат підприємства
	Можливості	Частка витрат на інновації (інноваційну діяльність, інноваційні процеси) в складі чистого доходу від реалізації продукції

Із використанням таксономічного аналізу можна визначити якісний стан економічного потенціалу підприємства та динаміку його зміни протягом досліджуваного періоду, результати оцінювання якого відобразатиме інтегральний показник якості.

Об'єктом дослідження обрано ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод», дані про господарську діяльність якого використані для проведення аналітичних розрахунків та оцінювання динаміки розвитку.

Сформувавши аналітичну вибірку за даними звітності та опрацювавши решту інформаційних даних, зокрема основні відомості про підприємство, опис бізнесу, висновки експертів, проведено розрахунок обраних показників. Використовуючи розраховані значення показників, сформовано матрицю спостережень. Для проведення подальших розрахунків проведена стандартизація, яка дозволила звести значення непорівнянних та різнорідних показників до співвимірних величин [9]. Стандартизація вихідних значень ознак проведена за формулою:

$$z_{ij} = x_{ij} / \bar{x}_j, \quad (1)$$

де x_{ij} – значення j -го показника i -го об'єкта (періоду); \bar{x}_j – середнє значення j -го показника.

Матриця Z стандартизованих значень z_{ij} наведена в табл. 2.

Таблиця 2 – Матриця стандартизованих значень Z для оцінювання якості економічного потенціалу ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод»

Z	0,48	0,13	0,97	0,33	1,29	0,80	0,17	0,00	0,97	0,40	0,66	1,43	2,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,70	0,40	1,02	0,70	0,50	0,82	0,75
	0,54	0,64	1,00	6,66	0,77	0,92	0,89	2,44	1,19	0,80	2,22	1,21	1,22	2,67	5,00	3,00	3,71	0,30	0,25	1,20	2,20	0,73	2,12	1,51
	0,47	7,18	1,00	0,00	1,33	0,92	0,86	3,24	1,24	1,00	1,76	1,07	0,99	3,67	6,00	4,50	3,84	0,49	0,38	1,66	1,90	0,73	0,00	0,00
	0,52	0,58	0,96	0,69	0,68	0,92	0,78	0,00	0,81	1,00	1,39	1,05	0,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,63	0,46	0,83	2,30	0,98	0,09	1,32
	0,89	0,24	0,97	0,32	1,38	1,03	0,55	0,00	0,90	1,00	0,54	0,95	0,83	0,00	0,00	0,00	0,00	1,53	1,49	0,25	0,70	1,18	1,18	1,70
	1,22	0,32	0,96	0,70	0,73	1,03	1,03	0,00	1,00	1,20	0,66	0,87	0,79	0,00	0,00	0,00	0,00	1,31	1,30	0,50	0,80	1,18	0,00	0,00
	1,22	0,55	0,99	0,46	1,11	1,03	1,75	5,31	1,02	1,20	1,15	0,92	0,84	3,00	3,00	3,00	0,00	0,80	0,71	1,32	1,30	1,39	1,35	0,94
	1,40	0,33	1,00	0,52	0,95	1,03	1,20	0,00	0,91	1,20	0,66	0,95	0,89	0,00	0,00	0,00	3,42	1,32	1,24	1,61	0,90	1,23	1,53	1,32
	1,49	0,38	1,03	0,46	0,95	1,03	1,49	0,00	1,05	1,00	0,73	0,92	0,87	0,00	0,00	0,00	0,00	1,15	1,07	1,27	1,10	1,05	0,70	0,75
	1,59	0,20	1,04	0,43	0,79	1,03	0,84	0,00	1,03	1,40	0,37	0,84	0,77	0,00	0,00	0,00	0,00	1,96	2,43	0,84	0,50	1,07	1,56	1,70
	1,17	0,47	1,07	0,43	1,03	1,03	1,43	0,00	0,88	0,80	0,78	0,74	0,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,81	1,25	0,51	0,90	0,98	1,65	0,94

Найвищі показники-стимулятори та найнижчі показники-дестимулятори є основою вектора-еталону. Ті ознаки, динаміка зростання яких є бажаною, відносяться до стимуляторів, а ознаки, за яких спадний характер динаміки має позитивний ефект, є дестимуляторами.

Наступною дією є встановлення еталонних значень і порівняння кожної ознаки. Значення еталонних ознак для стимуляторів і дестимуляторів визначено за формулами:

$$Z_{0j} = \max z_{ij}, \quad (2)$$

$$Z_{0j} = \min z_{ij}, \text{ або } Z_{0j} = 0, \quad (3)$$

Вектор-еталон (P_o) для досліджуваного об'єкта має такий вигляд:

$$P_o = (1,59;7,18;0,96;6,66;0,68;1,03;1,75;5,31;1,24;1,4;1,76;1,43;2,19;3,67;6,0;4,5;3,84;0,3;2,43;0,25;2,3;1,24;2,12;1,7)$$

Визначення відстаней між кожною з досліджуваних ознак до еталону (P_o) проводиться на основі формули:

$$d_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (z_{ij} - z_{0j})^2}, \quad (4)$$

де d_{i0} – відстань до вектора-еталону (P_o);

z_{ij} – стандартизоване значення j -го показника i -го об'єкта (періоду);

\bar{z}_{0j} – стандартизоване значення j -го показника в еталоні.

Значення таксономічного показника за кожним періодом розраховується за такими формулами:

$$k_t = 1 - d_i, \quad (5)$$

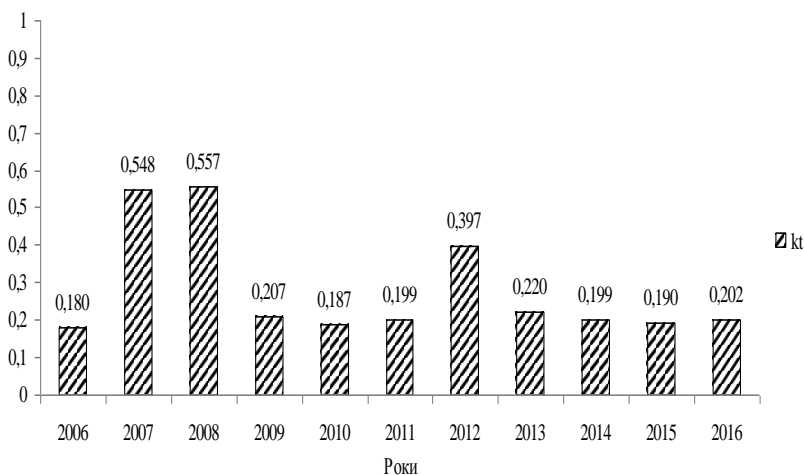
$$d_i = \frac{d_{i0}}{d_0}, \quad (6)$$

$$d_0 = \bar{d}_0 + 2 \times \sigma_0, \quad (7)$$

$$\bar{d}_0 = \frac{\sum_{i=1}^n d_{i0}}{n}, \quad (8)$$

$$\sigma_0 = \sqrt{\frac{\sum (d_{i0} - \bar{d}_0)^2}{n}} \quad (9)$$

Розрахований коефіцієнт таксономії графічно наведено на рис. 1. та табл. 3.

Таблиця 3 – Коефіцієнт таксономії ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод» за 2006-2016 роки

Рік	k_t
2006	0,180
2007	0,548
2008	0,557
2009	0,207
2010	0,187
2011	0,199
2012	0,397
2013	0,220
2014	0,199
2015	0,190
2016	0,202

Рис. 1. Динаміка якості економічного потенціалу ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод» за 2006-2016 роки, виражена коефіцієнтом таксономії

Враховуючи те, що значення таксономічного коефіцієнта, який використовується для оцінювання якості економічного потенціалу підприємства, змінюється від 0 до 1, запропоновано використовувати вербально-числову шкалу Харрінгтона [10], відповідно до якої числові значення градацій відповідатимуть змістовому опису якості потенціалу (табл. 4).

Таблиця 4 – Вербально-числова шкала Харрінгтона

Числове значення	Змістовий опис	Якісні характеристики шкали
0,00–0,20	Дуже низький рівень	Неприйнятний рівень
0,20–0,37	Низький рівень	Граничний рівень. При існуванні стандартних вимог до характеристик, окремі з складових будуть за межами цих характеристик. (характеристика в точності відповідає встановленому мінімуму чи максимуму, значення «дорівнює» $0,36788=1/e$, де e – фундаментальна математична константа, основа натуральних логарифмів $2,7182818284590$)
0,37–0,64	Середній рівень	Прийнятний на рівні «задовільно». Якість прийнятна до гранично допустимого рівня, але потребує вдосконалення
0,64–0,80	Високий рівень	Прийнятний на рівні «добре». Відображає рівень, що перевищує рівень, якому відповідає значення « $0,632$ » ($0,632 = 1-1/e$)
0,80–1,00	Дуже високий рівень	Прийнятний на рівні «відмінно». Відображає незвично хорошу якість чи виконання. При цьому значення на рівні «1» відображає крайній рівень відмінної якості, покращення якого немає сенсу

Динаміка коефіцієнтів таксономії, які відображають якість економічного потенціалу ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод» за 2006-2016 роки, нерівномірна. Найвищий показник таксономії був у 2008 році й становив 0,557, що відповідає середньому рівню якості. За 2016 рік якість економічного потенціалу досліджуваного підприємства має низький рівень.

ВИСНОВКИ

Використання таксономічного методу дозволило оцінити якість економічного потенціалу підприємства з допомогою одного коефіцієнта, а застосування шкали Харрінгтона – описати зміст отриманого числового значення. Також перевагою цього методу є можливість визначення напряму та динаміки змін якості потенціалу. Так, досліджуючи якість економічного потенціалу ПАТ «Дрогобицький машинобудівний завод» за 2006-2016 роки, спостерігається спадна тенденція, проте досягнення задовільного рівня є досяжним для підприємства. Для цього доцільно слідкувати за динамікою таксономічного показника, а також потрібно своєчасно проводити аналіз господарської діяльності й ефективніше використовувати сильні сторони та сприятливий вплив зовнішнього середовища. Причинами невідповідної якості економічного потенціалу досліджуваного підприємства можуть бути низький (граничний або неприйнятний) рівень якості окремих його елементів, що важливо проаналізувати в наступних дослідженнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриньова В.М., Салун М.М. Оптимізація вартості складових ресурсного потенціалу підприємства : монографія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 236 с.;
2. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Діагностика потенціалу підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, 2011. № 1. С. 155–166.
3. Краснокутська Н.С. Потенціал торговельного підприємства : теорія та методологія дослідження : монографія. Харків : Харк. Держ. Ун-т харчування та торгівлі, 2010. 247 с.
4. Отенко І.П., Малярець Л.М., Іващенко Г.А. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства. Харків : ХНЕУ, 2007. 347 с.
5. Спіфанов А.О. Сучасні та перспективні методи і моделі управління в економіці : монографія : у 2 ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Спіфанова. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. Ч. 2. 256 с.
6. Сирветник-Царій В.В., Дуляба Н.І. Таксономічний аналіз як інструмент виявлення можливостей забезпечення розвитку ефективності управління економічним потенціалом підприємств торгівлі

споживчої кооперації. *Глобальні та національні проблеми економіки – електронне наукове фахове видання*, 2016. № 9. С. 419–423.

7. Пономаренко В.С., Гонтарева І.В. *Методологія комплексного оцінювання ефективності розвитку підприємств* : монографія / за заг. ред. докт. екон. наук, проф. Пономаренка В.С. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 404 с.
8. Касьянова Н.В. *Управління розвитком підприємства на основі кумулятивного підходу* : концепція, моделі та методи : монографія. *НАН України, Ін-т економіки пром-сті*. Донецьк : СПД Купріянов В.С., 2011. 374 с.
9. Козак Ю.Г., Мацкул В.М. *Математичні методи та моделі для магістрів з економіки. Практичні застосування. навч. посіб.* Київ : Центр учбової літератури, 2017. 254 с.
10. Мотало В.П. *Аналіз шкал вимірювань. Вимірювальна техніка та метрологія*, 2015. № 76. С. 21-35.

REFERENCES

1. Gryniova, V.V. and Salun, M.M. (2015), "Cost Optimization of Enterprise Resource Potential Constituents, monograph, KHNEU im. S. Kuznetsya, Kharkiv, Ukraine.
2. Kuzmin, O.E. and Melnik, O.G. (2011), "Diagnostics of potential of the enterprise", marketing and management of innovations, no 1, pp. 155–166.
3. Krasnokutska, N.S. (2010), *Potentsial torgovelnogo pidpriemstva: teoriya ta metodologiya doslidzhennya* [Potential commercial enterprise: theory and methodology: monograph], Kharkiv, Ukraine.
4. Otenko, I.P. and Malyarets, L.M. and Ivashchenko, H.A. (2007), "Analysis and evaluation of the strategic potential of the enterprise", Kharkiv, KHNEU, Ukraine.
5. Yepifanov, A.O. (2008), *Suchasni ta perspektyvni metody i modeli upravlinnya v ekonomitsi* [Modern and promising methods and models of management in the economy: monograph], Sumy, DVNZ "UABS NBU", Vol. 2, Kharkiv, Ukraine.
6. Syrvetnyk-Tsariy, V.V (2016), "Taxonomic analysis as an instrument of detection opportunities for effective management of economic potential trade enterprise consumer cooperation, Global and National Problems of Economy – an electronic scientific professional publication", no 9, pp. 419–423.
7. Ponomarenko, V.S. and Hontareva, I.V. (2015), *Metodologiya kompleksnogo otsinyuvannya efektyvnosti rozvitku pidpriemstv* [The methodology of comprehensive evaluation of the efficiency of enterprise development: monograph], KHNEU im. S. Kuznetsya, Ukraine.
8. Kas'yanova, N.V. (2011), *Upravlinnya rozvitkom pidpriemstva na osnovi kumulyativnogo plidhodu: kontseptsiya, modeli ta metodi* [Enterprise management development based approach cumulative: concepts, models and methods: monograph], NAN Ukrayiny, In-t ekonomiky prom-sti, Donets'k, Ukraine.
9. Kozak, Y.U. and Matskul, V.M. (2017), *Matematychni metody ta modeli dlya mahistriv z ekonomiky. Praktychni zastosuvannya* [Mathematical methods and models for masters in economics. Practical applications], Tsentru uchbovoyi literatury, Kyiv, Ukraine.
10. Motalo, V.P. (2015), "Analysis of measurement scales. Measuring equipment and metrology", no 76, pp. 21–35.

УДК 657.8:004

ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ В АВТОМАТИЗАЦІ ОБЛІКУ

Муравський В.В., к.е.н., доцент

*Тернопільський національний економічний університет
Україна, 46000, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11*

vavanm@gmail.com

Номінація професійних термінів в обліку та контролі у більшості випадків відбувається іноземною мовою. Пряме запозичення іншомовних дефініцій призводить до порушення семантичного наповнення облікових термінів. Особливо некоректним є змістове наповнення термінології облікового спрямування в умовах використання сучасних технологій обробки інформації. Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності